

Kıdem sıfatı üzerine

Mehmet Ali Bey: “Allah’ın (cc) ezeli olduğuna, başlangıcının olmadığına inanıyorum. Fakat aklıma bir şey takılıyor ve bunu cevaplayamıyorum. Cenâb-ı Allah insanlığı ve dünyayı yaratmadan evvel ne vardı veya ne yapıyordu?”

Cenâb-ı Hak buyuruyor ki: “Ben gizli bir hazine idim. Bilineyim ve tanınayım diye mahlûkatı yarattım.”¹

Mahlûkat hâdistir; yani sonradan yaratılmıştır. Cenâb-ı Hak’ın mukaddes zatı, varlığı ve hayatı ise dâimîdir; ezeldir ve ebedîdir.² Kendini tanıttirmek ve bildirmek isteyen Cenâb-ı Hak³; gizli İlâhî hazinelerini keşfedip görsün diye insanı yaratmıştır.⁴ Kur’ân’da ibadet için yaratıldığı⁵ bildirilen insan; rûhî melekelerini ancak ibadetle inkişaf ettirebilecektir.⁶

Zamanı ve mekânı yaratan Cenâb-ı Hak’tır. “Sâni, masnu içinde olamaz.”⁷ Yani Yaratıcı, yarattığı varlıklar içinde, altında ve onlara muhtaç olur biçimde olmaz. Öyleyse, Cenâb-ı Hakkı, bizzat yarattığı “zaman ve mekânın” içindeymiş gibi düşünemeyiz. Yani “Bu kâinattan önce neredeydi? Ne yapıyordu? Ne ile meşguldü?” gibi sorular, Allah’ın, bizzat sonsuz Kudretiyle yarattığı “zaman ve mekân kavramının” içinde olması hâlinde sorulabilecek sorulardır. Oysa Kâinatın Yaratıcısı kâinat cinsinden olmadığından,⁸ zamanla ve mekânla sınırlıymış gibi düşünülemez.

Zaman bütünüyle görecelidir, yere ve duruma göre farklı ölçüler arz eder. Meselâ, dünyanın 1 yılı 365 gün iken; Merkür’ün 1 yılı 88 gün; Venüs’ün 1 yılı 225 gün; Mars’ın 1 yılı 322 gün; Uranüs’ün 84 yılı sadece 5 gün; Neptün’ün 164 yılı 282 gün; Plüton’un 248 yılı yalnızca 116 gün; Satürn’ün 29 yılı 167 gün; ve Jüpiter’in 11 yılı 314 günden ibarettir. Güneşin dokuz gezegeni arasında zaman bu kadar göreceli ise, farklı ölçülerle biliniyorsa; bizzat güneşte, yıldızlarda, manevî âlemlerde ve âhiret âleminde “zamanın” daha büyük farklılıklar arz etmesi kaçınılmazdır.

Bu durumda, Allah’ın ezeli oluşunu, yani Kadim oluşunu, yani öncesiz oluşunu, yani başlangıçsızlığını hangi zaman birimi ile açıklayabiliriz? Zaman sadece, bizim gibi,

Allah'ın sonradan yarattığı bir mahlûktur.

Bütün “zamanları” yaratan Allah'tır. Allah'ın (cc) kendi Yüce Zatı ise zaman üstüdür. Allah'a göre dün, bugün ve yârın diye bir şey yoktur. O'na göre Big bang denilen, kâinâtın başlangıcındaki büyük patlama ne kadar 'şu an' ise, güneş sisteminin oluşumu ne kadar 'şu an' ise, Hazret-i Âdem'in (as) yaratılışı ne kadar 'şu an' ise, bizim hayatımız da, ölümümüz de, kıyâmetin kopuşu da, bizim dirilmemiz de, mahşerde toplanmamız da, Cennet bağlarında dolaşmamız da o kadar 'şu anla' ilgili alanlar ve kavramlardır.

Fakat biz bu sürecin içinde olduğumuzdan, bizim bu yüksek hakîkati, yani Allah'ın “zaman üstü” oluşunu kavramamız zordur. Meselâ, hep toprağın içinde yaşayan, gözü olmayan ve çok ince duyarlı duyargalarıyla yaşayan, yön bulan ve hareket eden bir yer altı hayvanı için, ışığın ve ışıkla görmenin hiçbir anlamı ve tanımı yoktur. Ona ne ışığı, ne de ışıkla görmeyi kavratamazsınız. O nasıl ışığı kavramakta zorluk çekiyorsa, biz de “zaman üstü oluşu” kavramakta zorluk çekeriz.

Onun için biz, Allah Kadîm'dir, Ezelîdir, Evveldir, Daimidir, Ebedîdir, Bakidir deriz. Ve bu isimleri hep--yanlışlıkla—zaman kavramı içinde tanımlamaya ve anlamaya çalışırız. Çünkü biz zaman kavramı içinde yaşıyoruz. Biz kendimizi zamandan cüdâ sayamıyoruz. Yani zamansız yapabileceğimizi asla düşünemiyoruz. Bundan dolayı, Allah'ın bu isimlerini tanımlarken de zamana ihtiyacımız varmış gibi geliyor bize. Oysa bu bizim yanılğı noktamızdır.

Demek, O'nu belli bir zaman kavramı ve kıskacı içinde düşünmemiz en başta, O'nun “ezelî oluşu ile” bağdaşmaz. Çünkü Allah'ın ezelî olduğu ifâdesi ile, bir bakıma Allah'ın zamanın yaratıcısı olduğu anlatılmak isteniyor. Öyleyse zamanı ve mekânı Yaratanın ezelî oluşunu, zaman ve mekân ile kuşatılmış zihinlerimizle kavramamıza imkân yoktur.

“Big bangdan önce ne vardı? Kâinâtı yaratmazdan önce Allah ne yapıyordu?” gibi sorular, Allah'ın—hâşâ—zaman içinde bulunması durumunda sorulacak sorulardır. Yoksa Allah'ın ezelî oluşunu bildikten sonra, bu sorulara gerek kalmıyor.

Allah'a, meçhul bir mevcut olarak9 iman etmekle yükümlüyük. İşte Kur'ân'da övülen gayba iman da budur.

Dipnotlar:

1- Keşfü'l-Hafâ, c. 2, 132.

2- Bedüzzaman, Mektûbât, s. 233.

- 3- Bedüzzaman, Şuâlar, s. 74.
- 4- Bedüzzaman, Mesnevî-i Nûriye, s. 156.
- 5- Zâriyat Sûresi, Âyet: 56.
- 6- Bedüzzaman, İşârâtü'l-İ'câz, s. 23.
- 7- Bedüzzaman, Mesnevî-i Nûriye, s. 104.
- 8- Bedüzzaman, Mektûbat, s. 241.
- 9- Bedüzzaman, Mesnevî-i Nûriye, s. 111.